קד: חלק פרק אחד עשר סנהדרין

אחד. מן הנשים לחברו: **גמל.** זו שמהלכת לפנינו קומה וכו׳: **[מלד שרואה.** שהיא אוכלת פעמים מלד ימין ופעמים מלד שמאל כנהמה הרואה שאוכלת מכאן ומכאן אלא מלד שרואה אוכלת]: **יין מטפטף ושוקע.** בקרקע ורואין אנו כין רגליו הטיפין שנפלו כשעברה הגמל במקום זה מלד אחד שקועין ומלד אחר הטיפין של שמן שנפיס: **נפנה לגדין.** שכן דרך ישראל להיות נטוע: **רדף.** השבאי דרך הגמל והמהניא ומגא כדבריהם. ואמרו [ב]אותם יהודים על אותו שבאי אדוניהם שהוא כן קנסתר מלך אשקנ״ק בגע״ז שהיה דיוקן דומה לנמנת פניו של אותו קנסתר של מלך שבזות הולידו: **על עסקי לילה.** לפי שבנו אותו לילה בביית חנם: **קולו נשמע.** יותר מביום כדאמרינן בעגלת (יומא דף כ.) מפני מה אין הקול נשמע ביום בבלילה מפני גלגל חמה המנסר ברקיע והיינו דכתיב בכה תבכה בלילה כדי שיהא קולה נשמע וילמדו עליה ואף על פי כן אין מנחם לה: **בוכים ומזלות בוכים.** שנכמרו רחמים עליו: **בוכה בנגדו.** מתוך שנשמע בהליה מרחוק לבו של אדם השומע קולו לבכות עמו: **ריסי עיניו.** שער שבבבת העין היה נופל ונכפל על העין מרוב דמעות: **אלי.** קונגו. קינה [ג] מתרגמינן אוליא: **על בעל נעוריה.** שבוכה תמיד ומצויה דמעות: **על לחיה.** לשון לחות ונערות כגון לח ויבש: **מבלין לקובלנא מן הסורה.** כשאדם מודיע לעברו לאחר זמן שיאמר לו לא תבא אצל לך כמו שבאה אלי כי כי קשה הוא לשמוע שפעמים מחרת עליו והמתקפיד על כך אין בו משום ניחוש. ל״א לקובלנא כשיש לו לרה יודיענה לרגיס קובלנא נעקה. ל״א נגד [ד] דמתרגמינן קבל כאדם שאומר לחברו לא כנגדך אני אומר: **וירדנה.** ושרף אותה והיינו עשאוני כעוברי דת שדינו באש כאדם כשדום: [ה]**לא אליכם.** נביא היה מתנודד על החוכנו כאילו באה עליו לרה ומהפכה לאחרים ואומר להם לישראל לא תהא לכם לרה כזו. כמדומה לי נביא היה מדבר כנגד בני משה או כנגד י׳ השבטים שלא הגלה נבוכדנצר: **וירדנה.** לשון שבירה כמו (במדבר כד) וירד מיעקב כאדם המושל בחברו להלקותו ולשברו: **הכי גרסינן ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום וכי משוא פנים יש בדבר.** והואיל וישראל רעים יותר מסדום למה לא נהפכו כסדום. לשון אחר וכי משוא פנים יש בדבר דהתם כתיב וה׳ המטיר הוא בעצמו והכא כתיב שלח על ידי שליח: **מדם יסירה.** לעובדה דבירושלים כתיב ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו שהיתה מזומנת תכרתה ואוכלת בנה אלמגא רחמניות היו ואילו בסדום כתיב יד עני ואביון לא החזיקה ומדה זו כפרה עליהם שלא נהפכו. לשון אחר מדה יתירה פורענות גדולה היתה בירושלים שילדיהם היו אוכלות זו עם זו דכתיב היו לברות למו ואילו בסדום כתיב גאון שבעת לחם ויד עני ואביון לא החזיקה גאון שבעת לחם עמדו עוני הא למדת גדול פורענות ירושלים מפורענות סדום ולא היה משוא פנים בדבר: **סלה.** לשון מסלה כלומר כל האבירים פסלם הקב״ה ועשאם פסולים וכבושים כמסלה זו והיינו דמיא למטבע שנפסל ואין לו תקנה: **מפני מה הקדים פ״א לעי״ן.** כרוב האלפא ביתא שבאילה: **מפני מרגלים.** שהקדימו מאמר פיהם עד שלא ראו בעין: **טועם טעם לחם.** שהכותים [ו] מוגאים טעמם בלחמם של ישראל שהגאה הוא להם כשנחלין אותן: **אלו הדיינין.** מעה משפט בשביל עוטותיהם היו לחם עמי למאכל אויביו: **מלמדי פינוקות.** שעושין מלאכתן למיה: **מי מגלן.** להגן מלכים והדיוטות דקתני במתני׳ אין להם חלק: **עוד אחד.** שלמה: **דיוקנו.** של דוד אביו נשתנה לפניהם שלא למעותו עמהם: **כל יחילב לפני חשוכים.** בגיהנם: **לפני מלכים יחילב.** בגן עדן ולא לפני חשוכים: **המעמך ישלמנה.** וכי עליכם לשלם תשלומי עונם לאדם שאתם נמאסים כו בשלמה לומר שאין לו חלק לעולם הבא: **כי אחה אבחר ולא אני.** וכי הבחירה בכם תלויה ולא כי לומר מי שיש לו חלק ומי אין לו חלק הלא כי הדבר תלוי: **דורשי רשומות.** דורשי פסוקים כדכתיב (דניאל י) אל הרשום בכתב אמת היו אומרים שכולם יש להם חלק אפילו למנשה וירבעם ולאחאב: **לי גלעד ולי מנשה.** עלי לקבול עונם כדי שיהו הם זוכים: **מנשה כמשמעו.** מנשה בן חזקיהו: דקא

א״ל אחד מהם לחבירו גמל שמהלכת לפנינו סומא באחת מעיניה וטעונה שתי נודות אחת של יין ואחת של שמן ושני בני אדם המנהיגים אותה אחד ישראל ואחד נכרי אמר להן [שבאי] עם קשה עורף מאין אתם יודעין אמרו לו גמל מעשבים שלפניה מצד שרואה אוכלת מצד שאינה רואה אינה אוכלת וטעונה שתי נודות אחת של יין ואחת של שמן של יין מטפטף ושוקע ושל שמן מטפטף וצף ושני בני אדם המנהיגים אותה אחד נכרי ואחד ישראל נכרי נפנה [ו]לדרך וישראל נפנה לצדדין רדף אחריהם ומצא כדבריהם בא ונשקן על ראשן והביאן לביתן ועשה להן סעודה גדולה והיה מרקד לפניהם ואמר ברוך שבחר בזרעו של אברהם ונתן להם מחכמתו ובכל מקום שהן הולכים נעשין שרים לאדוניהם ופטרן [והלכו] לבתיהם לשלום [1]בכה תבכה בלילה שתי בכיות הללו למה אמר רבה אמר רבי יוחנן אחד על מקדש ראשון ואחד על מקדש שני בלילה על עסקי לילה שנאמר [2]ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא [3]אמר רבה א״ר יוחנן אותו [3](היום) ליל ט׳ באב היה אמר להן הקב״ה לישראל אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות ד״א בלילה שכל הבוכה בלילה קולו נשמע ד״א בלילה שכל הבוכה בלילה כוכבים ומזלות בוכין עמו ד״א בלילה שכל הבוכה בלילה השומע קולו בוכה בנגדו מעשה באשה אחת שכנתו של רבן גמליאל שמת בנה והיתה בוכה בנגדה עד שנשרו ריסי עיניו למחר הכירו בו תלמידיו והוציאוה משכונתו [1]ודמעתה על לחיה אמר [7]רבא אמר ר׳ יוחנן כאשה שבוכה על בעל נעוריה שנאמר [3]אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה [4]היו צריה לראש אמר [7]רבא אמר רבי יוחנן [א] [5]כל המיצר לישראל נעשה ראש שנאמר [א] [5]כי לא מועף לאשר מוצק לה כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים אמר [7]רבא אמר ר׳ יוחנן כל המציק לישראל אינו עיף [6]לא אליכם כל עוברי דרך אמר [7]רבא אמר ר׳ יוחנן מכאן לקובלנא מן התורה כל עוברי דרך אמר רב עמרם אמר רב עשאוני כעוברי על דת דאילו בסדום כתיב [7]וה׳ המטיר על סדום ואילו בירושלים כתיב [8]ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה וגו׳ [ב] וכתיב [9]ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום וכי משוא פנים יש בדבר אמר [7]רבא אמר ר׳ יוחנן מדה יתירה היתה בירושלים שלא היתה בסדום דאילו בסדום כתיב [10]הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ויד עני ואביון לא החזיקה וגו׳ ואילו בירושלים כתיב [11]ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן [12]סלה כל אבירי ה׳ בקרבי באדם שאומר לחברו נפסלה מטבע זו [13]פצו עליך פיהם אמר [7]רבא אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ״א לעי״ן בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם [14]אוכלי עמי אכלו לחם ה׳ לא קראו אמר [7]רבא אמר ר׳ יוחנן כל האוכל מלחמן של ישראל טועם טעם לחם ושאינו אוכל מלחמן של ישראל אינו טועם טעם לחם ה׳ לא קראו רב אמר אלו הדיינין ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות מי מנאן אמר רב אשי אנשי כנסת הגדולה מנאום אמר רב יהודה אמר רב בקשו עוד למנות אחד באה [7]דמות דיוקנו של אביו [6] ונשטחה לפניהם ולא השגיחו עליה באה אש מן השמים ולחכה אש בספסליהם ולא השגיחו עליה יצאה בת קול ואמרה להם [15]חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשוכים מי שהקדים ביתי לביתו ולא עוד אלא שביתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש עשרה שנה לפני מלכים יתיצב [בל יתיצב] לפני חשוכים ולא השגיח עליה יצאה בת קול ואמרה [16]המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני וגו׳ [7]דורשי רשומות היו אומרים כולן באין לעולם הבא שנאמר [17]לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי לי גלעד [ג] [8](ולי מנשה) זה אחאב שנפל ברמות גלעד מנשה כמשמעו אפרים מעוז ראשי זה ירבעם דקאתי מאפרים יהודה מחוקקי זה אחיתופל דקאתי

תורה אור

1. בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה אין לה מנחם מכל אהביה כל רעיה בגדו בה היו לה לאיבים: איכה א ב
2. ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא:
במדבר יד א
3. אלי כבתולה חגרת שק על בעל נעוריה:
יואל א ח
4. היו צריה לראש איביה שלו כי יי הוגה על רב פשעיה עולליה הלכו שבי לפני צר:
איכה א ה
5. כי לא מועף לאשר מוצק לה כעת הראשון הקל ארצה זבלון וארצה נפתלי והכבד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים:
ישעיהו ח כג
6. לוא אליכם כל עברי דרך הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאבי אשר עולל לי אשר הוגה יי ביום חרון אפו:
איכה א יב
7. ויי המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת יי מן השמים:
בראשית יט כד
8. ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה פרש רשת לרגלי השיבני אחור נתני שממה כל היום דוה:
איכה א יג
9. ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם ההפוכה כמו רגע ולא חלו בה ידים:
איכה ד ו
10. הנה זה היה עון סדם אחותך גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה ויד עני ואביון לא החזיקה:
יחזקאל טז מט
11. ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו בשבר בת עמי:
איכה ד י
12. סלה כל אבירי אדני בקרבי קרא עלי מועד לשבר בחורי גת דרך אדני לבתולת בת יהודה:
איכה א טו
13. פצו עליך פיהם כל אויביך שרקו ויחרקו שן אמרו בלענו אך זה היום שקויתיו מצאנו ראינו:
איכה ב טז
14. הלא ידעו כל פעלי און אכלי עמי אכלו לחם יי לא קראו:
תהלים יד ד
15. חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשכים:
משלי כב כט
16. המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני ומה ידעת דבר:
איוב לד לג
17. לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי:
תהלים ס ט-י

מסורת הש״ס

א) [פי׳ שהגמרא נפנה בדרך אגל כהמתו וישראל מתחלק לגדדים כך איתא בפי׳ הרי״ם טהרות פ״ד מ״ה], ב) [תענית כט. פוטה לה.], ג) [ל״ל הלילה], ד) [ל״ל רבה], ה) גיטין מו: ע״ש [עי׳ תוספות תגיגה יג: ד״ה שלא יאמרו ביד אומה שפילה מבר אם בניו כלומר קודם שמיצר כבר נעשה רמה], ו) [פי׳ נכון כמאמר הלוה המגלה כשליה למסכת פסחים קנב.], ז) [עי׳ פירש״י ברכות כד. ד״ה דורשי רכו׳], ח) [כע״י ליתא ילל״ן], ט) [עי׳ כערוך ערך קלסמנא מ׳ איתא הגירסא שהיא לפניני בגמרא דסכה ומה מכן דברי רש״י הללו], י) [ירמיה יז], כ) [שמות יו], ל) [ל״ל לפני ד״ה מכלן], מ) כש״ל: שלומות השלמה,

הגהות הב״ח

(א) [ש״ב דיוקנו של אביו ונשתטחה לפניהם:

הגהות הגר״א

[א] נס׳ שגא׳ כי לא מועף. ממקן תיכת שגאמר: [ב] שם וכתיב ויגדל. ממקן תיכת וכתיב: [ג] שם כסוף ולי מנשה. ממקן כ׳ תיכת הלוי:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) בגמרא כל המיצר לישראל נעשה ראש שנא׳. מלא שגאמר ממקן:

לעזי רש״י

אשקנ״ק [אישקנצר״ן]. מלצר, שר המשקים.

מוסף רש״י

דורשי רשומות. קסרים ופסוקים הכתובים בתורה (ברכות כד.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com